

## KORTE MEDEDELING

## VLEERMUIZEN IN HUIS

## LIMBURGS NETWERK VAN MELDPUNTEN EN VLEERMUISWERKERS INGESTELD

De stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) heeft het afgelopen jaar een netwerk opgebouwd van gemeentelijke meldpunten en vleermuiswerkers. Mensen die overlast van vleermuizen ondervinden kunnen voortaan een beroep doen op dit netwerk van ambtenaren en vrijwilligers. Het netwerk heeft zich het afgelopen jaar in alle stilte op haar taak voorbereid. De 74 meldingen die binnenkwamen werden alle afgehandeld. Hierbij werden in totaal 2879 vleermuizen geteld. Zo blijkt uit het eerste jaarverslag Vleermuisbescherming in Limburg 1999. Voor het komende jaar worden meer meldingen verwacht omdat het netwerk nu pas naar buiten treedt.

Hoewel vleermuizen beschermde dieren zijn, was er tot voor kort niet veel aandacht voor mensen die overlast ondervonden van deze dieren. In het verleden werden schrijnende gevallen aangetroffen. De bewoners van het huis belden over de stank van vleermuizen. Wat ze eigenlijk roken was een lij-

kengeur van een kraamkolonie die ze zelf vergiftigd hadden. In een ander geval werd een invliegopening gedicht. Hierdoor werden overal in huis vleermuizen aangetroffen. Moeders op zoek naar hun jong, en jongen op zoek naar hun moeder. Via allerlei openingen kwamen de vleermuizen tevoorschijn. Dit terwijl vleermuizen normaal nooit binnen in de woning komen.

Overlast ontstaat als kraamkolonies hun verblijf in woningen hebben gevestigd en er vaak tientallen dieren met hun jongen bij elkaar zitten. Ook worden zieke of verzwakte vleermuizen gevonden in huis of tuin. Vleermuizen hebben niets met gewone muizen te maken. Ze knagen nergens aan, slepen niet met nestmateriaal en maken niets kapot. Meestal blijven vleermuizen onopgemerkt.

Het Limburgse netwerk wil mensen die vleermuizen in huis hebben in de toekomst snel helpen. Als het nodig is nog dezelfde dag. In bijna alle gemeentehuizen is een meldpunt, hier bellen mensen vaak in eerste instantie naar toe met vleermuisklachten. Het netwerk omvat 33 vleermuiswerkers (vrijwilligers en ambtenaren) die meldingen ter plekke af kunnen handelen. De vleermuiswerkers

hebben een cursus over vleermuizen gevolgd en kunnen bovendien een beroep doen op een aantal mensen die dit werk al langer uitvoeren. Het is de bedoeling om ervoor te zorgen dat meldingen in het belang van de melder en de vleermuizen goed worden afgehandeld.

Bij meldingen of klachten kunnen de vleermuiswerkers snel een bezoek brengen aan de melder. Ter plaatse wordt met een bat-detector vastgesteld om welke soort vleermuis het gaat en worden de dieren geteld. Zo wordt duidelijk wat er precies aan de hand is. De bewoners geven aan welke overlast zij ondervinden en vervolgens wordt naar een oplossing gezocht. Bij het zoeken naar een oplossing speelt de bescherming van de vleermuizen een grote rol. Het is afgelopen jaar bij elke melding gelukt tot een bevredigende oplossing te komen. Het project wordt mede mogelijk gemaakt door de provincie Limburg, het ministerie van LNV, het Wereld Natuur Fonds, de PostcodeLoterij en het Anjerfonds Limburg.

**Voor meer informatie** stichting IKL: Jan Kluskens 0475-352000

## RECENT VERSCHENEN

**KURSTJENS, G. & W. BOSMAN, 2000. Toekomst voor de Bever in Limburg. Deel I, Hoofdrapport.** Wissel, Ecologisch adviesbureau, Beek-Ubbergen. Studie i.o.v. de Provincie Limburg. 66 pp. Het rapport kan worden ingezien in de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum in Maastricht.

Bevers hebben een zeer specifieke invloed op beken. Ze veroorzaken variatie in het beekdal, onder meer door wijzigingen in de morfologie en grondwaterstand. Ook beïnvloeden Bevers de structuur van beekbegeleidende bossen en kunnen onder invloed van Bevers pioniervegetaties ontstaan. Deze en andere aspecten van de invloed van Bevers komen in het eerste hoofdstuk van het rapport aan bod. Daarnaast is in het rapport veel geschreven over de ecologie van de Bever. Voorbeelden zijn de algemene kenmerken van beverleefgebieden en het gedrag van Bevers. Bevers bevolkten van nature de waterrijke delen van Limburg. Dit komt onder meer naar voren in verschillende toponiemen, zoals de Beverkoel bij Maasbree. Sinds het begin van de 19e eeuw is de Bever in Nederland uitgestorven als gevolg van overbejaging. Gelukkig wordt tegenwoordig op

verschillende plaatsen in Limburg de Bever weer aangetroffen. Voortplanting is echter nog niet geconstateerd. Het historische en het recente voorkomen van de Bever komt in een volgend hoofdstuk aan bod. Er is hierbij gekeken naar de populatie-ontwikkeling in het gehele stroomgebied van de Maas. Vervolgens wordt een analyse van de geschikte leefgebieden in Limburg beschreven. Hierbij is ook aandacht voor een toekomstperspectief. Hieruit blijkt dat de Maas en haar zijbekken momenteel al potentiële leefplaatsen voor beverfamilies zijn. Limburg heeft namelijk enkele goed ontwikkelde beekdalen die zeer geschikt zijn. Probleem is echter dat deze beekdalen ver van elkaar verwijderd liggen, en elke locatie afzonderlijk te klein is. De Maas vormt daarom een belangrijke ader voor de aaneensluiting van deze leefgebieden. Daarnaast vormt het Maasdal zelf ook een belangrijk potentieel leefgebied. Het rapport gaat verder nog in op de noodzaak van (beperkte) introductie van Bevers als ondersteuning voor de ontwikkeling van een levensvatbare populatie in Limburg vanuit populaties in de Eifel. Het rapport sluit af met een zienswijze op de interactie tussen de Bever en de mens in de

moderne samenleving. Hierbij komen zowel de problemen als mogelijke oplossingen aan bod.

**ROSSENAAR, A.J.G.A., 1999. Natuurvriendelijk groenbeheer in de Gemeente Roermond.** 42 pp. Vlinderstichting (nr. VL 99.15), i.o.v. de gemeente Roermond, afdeling Openbare Ruimte. Het rapport is in te zien in de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. De gemeente Roermond wil door een ecologisch beheer van het openbaar groen de natuurwaarden in de stad vergroten. Volgens de Vlinderstichting vormen de dagvlinder- en libellenpopulaties in en rondom Roermond een gunstige Ausgangssituatie voor het vergroten van de diversiteit van het openbaar groen en vormen ze tevens een uitstekende leidraad voor het beheer. Ten eerste omdat ze een grote indicatiewaarde hebben, ten tweede omdat ze veel informatie geven over het beheer van grazige vegetaties en oevers en ten slotte omdat ze een goed handvat vormen bij de voorlichting aan bewoners. Het rapport opent met een beschrijving van de libellen en dagvlinders die voorkomen in en om Roermond en de eisen die ze stellen aan hun omgeving. Vervolgens wordt

aandacht besteed aan ecologisch groenbeheer in het algemeen en wordt een streefbeeld geformuleerd. Aan de hand van een fasenplan wordt het ontwikkelingstraject van regulier groenbeheer naar ecologisch beheer aangegeven. Ook wordt ingegaan op het gewenste maai-beheer, het instandhoudingsbeheer en de inrichtingsmaatregelen. Deze maatregelen worden vervolgens uitgewerkt per deelgebied, waarbij tevens wordt ingegaan op de huidige situatie, de vegetatie en de aangetroffen vlinder- en libellensoorten. Het rapport sluit af met enkele conclusies, aanbevelingen en aandachtspunten, waarna wordt aangegeven in welke deelgebieden met prioriteit op een ecologisch beheer kan worden overgestapt.

Een gebied met een hoge prioriteit is Hammer-veld-Oost. In dit gebied laat de gemeente Roermond de natuur de ruimte zich te ontwikkelen. Dit jaar is hier begonnen met begrazing door schapen, reden te meer om te gaan kijken. Het I.V.N. van Roermond heeft dan ook, in samenwerking met de gemeente, een natuurleerpad uitgezet. Het pad is te volgen met borden, maar bij de V.V.V. Roermond is ook een brochure met achtergrondinformatie verkrijgbaar. De route start bij de kantine van de hockeyclub Concordia aan de Burgemeester Geuljanslaan.

**GROOTJANS, K.H.T., H.M.J. DE ROOIJ & J.H. WILLEMS (beg.), 1999. Restauratiebeheer voor kalkgraslandvegetaties bij het Eysersbos (Eys, Zuid-Limburg). Monitoringsproject fase 0, vooronderzoek en advisering.** 45 pp. In opdracht van Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL). Het rapport is in te zien in de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. Het areaal kalkgrasland in Zuid-Limburg bedraagt momenteel slechts enkele tientallen hectaren. Door de introductie van kunstmest en bebossing zijn veel kalkgraslanden verdwenen. De kalkgraslanden hebben bijna allemaal een beschermde status. De kalkgraslanden die dat niet hebben, blijven vaak verstoken van een adequaat beheer. Deze gebieden komen in aanmerking voor het ROM-project "Behoud Soortenrijkdom Mergelland", een project waarvoor het IKL het additioneel beheer en inrichting uitvoert. Het rapport beschrijft een onderzoek dat in opdracht van het IKL is uitgevoerd om te komen tot een adequaat beheer van de kalkgraslandvegetaties aan de zuidkant van het Eysersbos en de holle weg tussen Cartils en het Eysersbos. Hiertoe is een vegetatieanalyse uitgevoerd. Deze bestond uit het opstellen van een lijst van plantensoorten die indicatief zijn voor de actuele waarde van het gebied. Ook zijn op drie plaatsen aan de zuidrand van het Eysersbos vegetatieopnamen gemaakt. Om te weten te komen of er nog levensvatbaar zaad van kalkgraslandsoorten in de bodem zit, is een zaadvoorraadanalyse gemaakt. Het rapport beschrijft ten eerste de achtergrond van het onderzoek en het onderzoeksgebied. Vervolgens wordt ingegaan op de werkwijze van het onderzoek, gevolgd

door een bespreking van de resultaten, waarbij ook resultaten van andere studies zijn betrokken. Ook zijn conclusies opgesteld over het gewenste beheer. Het rapport sluit af met een samenvatting van de belangrijkste conclusies en beheersadviezen. De bijlagen bevatten de gegevens van de vegetatie- en zaadvoorraadanalyse en tevens historische opnamen uit 1953 en 1975.

**KEYERS, J. & G. KURSTJENS, 1998. Kerke-weerd. Jaarverslag 1996 - 1997.** 73 pp. Stichting Ark. Het rapport is te bestellen door 25 gulden over te maken op girorek. 16.14.32 t.n.v. Stichting Ark\Bureau stroming B.V., Beek-Ubbergen, o.v.v. de naam van het rapport en ISBN-nr. 90.74648.69., maar is ook in te zien in de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.

De Kerkeweerd is een ontgrindingsgebied nabij Stokkem in België en vormt een voorbeeld van natuurontwikkeling langs de Grensmaas. Het wordt beheerd door Stichting Limburgs Landschap vzw. Onder invloed van natuurlijke begrazing en natuurdynamiek is een afwisselend natuurgebied ontstaan, dat gekenmerkt wordt door spontaan ontwikkelde oobossen, stroomdalgraslanden, ruigtes, pioniergemeenschappen, e.d. Het rapport begint met een korte beschrijving van de geschiedenis van het gebied. Daarna volgt een beschrijving van het beheer, de waterstanden en de effecten hiervan. Jaarrondbegrazing vindt plaats door middel van Galloways en Koniks. Het rapport geeft informatie over het gedrag en de gezondheid van de kuddes. In een volgend hoofdstuk worden onder meer de effecten van de begrazing op flora en vegetatie beschreven. Ook wordt ingegaan op de uitgangssituatie en bosontwikkeling. Daarnaast is een plantensoortelijst en een vegetatiekaart opgenomen. Tijdens het broedvogelonderzoek, dat uitvoerig wordt beschreven en inmiddels drie jaar achtereen heeft plaatsgevonden, zijn 38 bijzondere broedvogelsoorten aangetroffen. Ook de kenmerkende en bijzondere niet-broedvogels worden genoemd, waaronder wadvogels op de plassen. Een ander hoofdstuk vermeldt de overige fauna. Het rapport sluit af met een rapportage over bezoekers, toerisme, publiciteit en voorlichting.

**KLIJN, J.A. & C. KWAKERNAK (red.), 2000. Bekenland in beweging. Handreiking voor een kwaliteitsimpuls.** 92 pp. Het rapport is voor 40 gulden te bestellen bij Expertisecentrum LNV in Wageningen (tel: 0317-474801) o.v.v. code (C-25), maar is ook in te zien in de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.

De beekdallandschappen van de pleistocene regio's hebben te maken met een veelheid van deels tegenstrijdige functies. In het kader van de reconstructie wil het Rijk de economische structuur verbeteren en een kwaliteitsimpuls geven aan milieu, natuur, landschap en recreatie. Omdat de kwaliteiten en de gebruiksmogelijkheden van een

gebied sterk verbonden zijn met het watersysteem vormt, volgens de opstellers van het rapport, het herstel van beekdalen een belangrijk uitgangspunt voor deze kwaliteitsimpuls. Het rapport begint met een korte schets van het beekdallandschap en een overzicht van belangrijke ontwikkelingen in het verleden en de toekomst. Kort wordt ingegaan op de proceskant van gebiedsgerichte projecten. Het grootste deel vormt echter de eigenlijke handreiking. Allereerst wordt een samenvattend overzicht gepresenteerd van maatregelen voor beken en beekdalen die bijdragen aan de kwaliteitsimpuls. Deze worden in het laatste hoofdstuk uitgewerkt aan de hand van twaalf verschillende thema's, waaronder hermeandering, beken in de stad en landschapskwaliteit.

**MEERTENS, H., 1999. Waterwingebied De Rug. Jaarverslag april 1998 - maart 1999.** 77 pp. Stichting Ark. Het rapport is te bestellen door 30 gulden over te maken op girorek. 16.14.32 t.n.v. Stichting Ark\Bureau stroming B.V., Beek-Ubbergen, o.v.v. de naam van het rapport en ISBN-nr. 90.74648.66.2., maar is ook in te zien in de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.

De Rug is een waterwingebied bij Roosteren, waarin natuurontwikkeling en recreatie belangrijke nevenfuncties zijn. Sinds april 1998 graast er plaatselijk een kudde van 25 Koniks. Het rapport beschrijft de ontwikkelingen in het gehele gebied vanaf deze datum tot eind maart 1999. Ook wordt de geschiedenis van het terrein beschreven en wordt ingegaan op de abiotiek. Een ander onderdeel vormt de inrichting en het beheer van de Rug. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen het begraasde gedeelte en het waterwingebied zelf. Naast het verloop van het hoge water is een apart hoofdstuk gewijd aan de Koniks zelf. Ook wordt aandacht besteed aan publicaties en excursies. Het rapport besluit met enkele hoofdstukken over broedvogels, de zoogdieren en vegetatie. Hierin zijn de effecten van het beheer beschreven. Er wordt onder meer ingegaan op de vegetatie in het verleden en de situatie in 1998 in de verschillende beheerseenheden. Aan de hand van foto's wordt hiervan een indruk gegeven.

*Wie zijn rapport, boek, etc. opgenomen wil zien in deze rubriek, kan een literatuurverwijzing met een korte inhoudsbeschrijving en de bestelwijze opsturen naar de redactie o.v.v. "recent verschenen". Onvolledige opgaven worden niet opgenomen. De publicaties moeten betrekking hebben op voor Limburg relevante onderwerpen. Indien nodig kan de redactie verzoeken een exemplaar beschikbaar te stellen. In alle gevallen is de redactie vrij om ingestuurd materiaal voor publicatie te weigeren.*

**Guido Verschoor**